

הנחיות היועץ המשפטי לממשלה	משפט פלילי סדר דין פלילי
תאריך: כ"ג בטבת התשס"ה, 4 בינואר 2004	השימוש בסמכות לפי סעיף 36 לחסד"פ (סמכויות אכיפה-מעצרים), תשנ"ו-1996 - עיכוב הודעה על מעצר
מספר הנחייה: 4.3002 [4.3000]	

עיכוב הודעה על מעצר - סעיף 36 לחסד"פ (סמכויות אכיפה - מעצרים), התשנ"ו-1996

1. כללי

א. סעיף 36 לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה-מעצרים), התשנ"ו-1996 [להלן: החוק], מסמיך את בית המשפט המחוזי להרשות שלא תימסר ידיעה על מעצרו של אדם בשל עבירת בטחון כאמור בסעיף 35(ב) לחוק (להלן: **עבירות ביטחון**) או פשע אחר שדינו מאסר 10 שנים ומעלה (להלן: **פשע חמור**), או שהידיעה תימסר רק למי שיקבע, וזאת אם אישר שר הביטחון בכתב, שביטחון המדינה מחייב סודיות המעצר, או אם אישר המפק"ל בכתב, שטובת החקירה מחייבת את סודיות המעצר.

ב. בהתאם לסעיף 36(ב) לחוק, הרשאה לפי סעיף זה תהיה לתקופה שאינה עולה על 48 שעות, אולם ניתן להאריכה מעת לעת ובלבד שסך כל התקופות לא יעלה על 7 ימים בעבירות פשע חמור, ועל 15 ימים בעבירות ביטחון, אם שר הביטחון אישר בכתב שביטחון המדינה מחייב זאת.

ג. חובת ההודעה על מעצרו של אדם הוכרה בפסיקה כזכות יסוד של העצור ושל קרוביו, הנגזרת מכבוד האדם ועקרונות הצדק הכלליים. יפים לעניין זה דברי המשנה לנשיא, השופט אלון, בפרשת עודא:

"חובת הודעה זו הינה פועל יוצא מזכות יסוד הנתונה לאדם שנעצר כדת וכדין על ידי השלטונות המוסמכים, שאלה יביאו את דבר מעצרו ומקום מעצרו לידיעת קרוביו, למען יידעו מה עלה בגורלו של קרובם העצור וכיצד ניתן להושיט לו את העזרה הדרושה לו כדי להגן על חירותו. **זכות זו זכות טבעית היא, ונגזרת היא מכבוד האדם ומעקרונות הצדק הכלליים, ונתונה היא הן לעצור עצמו והן לקרוביו**" [בג"ץ 670/89 עודא ואח' נ' מפקד כוחות צה"ל באיו"ש ואח' פ"ד מג(4) 515, 517 - ההדגשה אינה במקור]

ד. נראה איפוא, כי על אף האינטרס הציבורי החשוב שהסמכות לפי סעיף 36 נועדה לשרת - כפי שיפורט בסעיף 2 להלן - המדובר בסמכות חריגה, שיש להקפיד על שימוש מאופק ומצומצם בה, בכפוף למנגנוני בקרה ופיקוח ראויים.

ה. השימוש בסמכות יתבקש איפוא רק לאחר שנשקלו כל הדרכים החלופיות להשגת המטרות, כמפורט בסעיף 2 להלן - ובכללן גם מניעת מפגש עם עורך-דין - ולאחר שנלקחה בחשבון, במסגרת שיקול זה, הפגיעה באותו אדם הנובעת מאי הודעה על מעצרו אל מול האינטרסים בהשגת התכלית.

2. תכלית השימוש בסמכות לפי סעיף 36

א. עיכוב ההודעה על מעצרו של אדם בעבירות ביטחון או פשע חמור נועד, ככלל, לאפשר איסוף ראיות נוספות נגד העצור או נגד מעורבים אחרים, בעבירה שכבר בוצעה או בעבירה העומדת להתבצע, וזאת ככל שביטחון המדינה או טובת החקירה מחייבים זאת.

ב. הפעלת הסמכות לעכב הודעה תתבקש ככלל כאשר קיים חשש, כי גילוי דבר המעצר ל"אדם קרוב" לעצור, או לעורך דין מטעמו [כאמור בסעיף 33 לחוק], עלול לחבל בהשגת אחת מהמטרות שלהלן, וכשאינן דרך אחרת למנוע פגיעה זו :

(1) מניעת הפעלת לחצים פסולים, כגון איומים ואלימות, מצד גורמים חיצוניים המעוניינים למנוע מהעצור מלשתף פעולה עם הגורם החוקר.

(2) הפעלת העצור באיסוף ראיות, ככל שיסכים לכך.

(3) נקיטת צעדים למניעת ביצוע פשע חמור, או תפיסת עבריון בשלבי הכנת העבירה או בעת הניסיון לבצעה.

(4) מניעת סיכול, פגיעה או חשיפת פעולה צבאית, מודיעינית או ביטחונית של גורמי הביטחון.

ג. ככל שמתבקש עיכוב הודעה לשם השגת מטרה אחרת מאלה שפורטו בסעיף ב' לעיל, ולדעת גורמי הביטחון או המשטרה קיימים טעמים מובהקים של ביטחון המדינה או טובת החקירה, יובא הדבר לאישורו של פרקליט המדינה או הפרקליט הצבאי הראשי, לפי העניין .

3. מסלול מתן אישור להפעלת סעיף 36**משטרה**

א. אופן מתן האישור במערכת הפנים-משטרתית מפורט בנוהל מס' 03.300.000 של המחלקה לחקירות ותביעות במשטרת ישראל.

ב. אישר הגורם הממונה במשטרת ישראל - ראש היחידה הארצית או קצין אח"ק מחוזי לפי העניין - את ההמלצה להפעלת הסעיף, וניתן לכך אישור ר' אח"ק, תובא ההמלצה לבחינתו ולאישורו של פרקליט המחוז הרלבנטי, שיידע את פרקליט המדינה בדבר הבקשה.

ג. לאחר קבלת אישור פרקליט המחוז הרלבנטי, יבקשו נציגי יחידת החקירות הרלבנטית את אישורו של מפכ"ל המשטרה לשם פנייה לבית המשפט בבקשה להפעלת הסמכות.

ד. בקשה להארכת תקופת אי ההודעה על המעצר מעבר ל-48 השעות הראשונות, תובא על ידי פרקליט המחוז הרלבנטי לאישורו של פרקליט המדינה, שיידע את היועץ המשפטי לממשלה.

מערכת הביטחון

ה. אופן מתן האישור במערכת הביטחון מפורט בנהלים הפנימיים של צה"ל והשב"כ.

ו. אישר הגורם הממונה במערכת הביטחון את ההמלצה להפעלת הסעיף, תובא ההמלצה לבחינתו ולאישורו של פרקליט המחוז הרלבנטי, שיידע את פרקליט המדינה בדבר הבקשה. ככל שהמדובר בתיק שיתנהל בפני בית משפט צבאי תובא ההמלצה לאישורו של פרקליט הפיקוד הרלבנטי שיידע את הפרקליט הצבאי הראשי בדבר הבקשה.

ז. לאחר קבלת אישור פרקליט המחוז או פרקליט הפיקוד הרלבנטי, יבקשו נציגי יחידת החקירות הרלבנטית את אישורו של שר הביטחון לשם פנייה לבית המשפט בבקשה להפעלת הסמכות.

ח. בקשה להארכת תקופת אי ההודעה על המעצר מעבר ל-48 השעות הראשונות, תובא על ידי פרקליט המחוז הרלבנטי לאישורו של פרקליט המדינה, שיידע את היועץ המשפטי לממשלה. ככל שהמדובר בתיק שמתנהל בבית משפט צבאי הבקשה תובא על ידי פרקליט הפיקוד הרלבנטי לאישורו של הפרקליט הצבאי הראשי, שיידע את היועץ המשפטי לממשלה.

ט. אחת לששה חודשים ידווח הפרקליט הצבאי הראשי ליועץ המשפטי לממשלה על המקרים בהם הופעלה במערכת הצבאית הסמכות שבסעיף 36 לחסד"פ.

4. נוהל מיידוי

במקרים חריגים ביותר, בהם המעצר אינו יזום ולא ניתן לקבל את אישור פרקליט המחוז או פרקליט הפיקוד מראש, ניתן לפנות לבית המשפט לאחר קבלת אישור מפכ"ל המשטרה או שר הביטחון, לפי העניין, עוד בטרם ניתן אישור פרקליט המחוז או פרקליט הפיקוד. במקרה כזה יש לפנות לפרקליט המחוז או פרקליט הפיקוד לשם עדכון [עדכון בכתב לאחר עדכון טלפוני] בהקדם האפשרי, ולא יאוחר מ-12 שעות ממועד המעצר. פרקליט המחוז או פרקליט הפיקוד יידע מיידית את פרקליט המדינה או הפרקליט הצבאי הראשי (לפי העניין) בדבר הבקשה שהוגשה.

בקשה להארכת תקופת אי ההודעה על המעצר שמעבר ל-48 השעות הראשונות תאושר בהתאם לאמור בסעיפים 3(ד) ו-3(ח) לעיל.

5. הפסקת עיכוב ההודעה על המעצר

חלף הצורך בשמירת חשאיות מעצרו של העצור, תימסר מיידית הודעה על המעצר ל"אדם קרוב" או עורך דין מטעמו [כאמור בסעיף 33 לחוק].